

SMURTO, PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO ŠAKIŲ „VARPO“ MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Šakių „Varpo“ mokykloje tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti mokykloms užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi. Mokykla vadovaujasi Šakių rajono savivaldybės mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu Šakių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. AT-895, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

2. Smurto, patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Šakių „Varpo“ mokykloje.

3. Šakių „Varpo“ mokyklos Tvarkos aprašas papildo mokyklos vidaus veiklos ir kitus dokumentus, padedančius užtikrinti tinkamą smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos įgyvendinimą mokykloje.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. smurtą ir/ar patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir/ar patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir/ar patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir/ar patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše naudojamos sąvokos:

5.1. **smurtas** – sąmoningas jėgos taikymas, siekiant sužeisti ar įžeisti kitą asmenį;

5.2. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

15.2.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

15.2.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

15.2.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

15.2.4. patyčios elektroninėje erdvėje: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešas gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;

5.3. **smurtą ir/ar patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojama ar prieš jį smurtaujama.

5.4. **besityčiojantysis/smurtautojas** – mokinys ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias/smurtą ir/ar prisidedantis prie jų;

5.5. **smurtą ir/ar patyčias patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, patiriantis smurtą ir/ar patyčias iš mokinio(-ių);

5.6. **smurto ir/ar patyčių stebėtojas** – mokinys, matantis ar žinantis apie smurtą ir/ar patyčias;

5.7. **smurto ir/ar patyčių prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta smurto ir/ar patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

5.8. **smurto ir/ar patyčių intervencija** – mokyklos direktoriaus, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma;

5.9. **smurto ir/ar patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ir patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;

5.10. **socialinės ir emocinės kompetencijos** – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA IR INTERVENCIJA MOKYKLOJE

7. Smurto ir/ar patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos direktorius, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

8. Mokyklos direktorius yra atsakingas už Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto, patyčių apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką, už stebėsenos rezultatais paremtą kasmetinio mokyklos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

9. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą **koordinuoja trys atsakingi asmenys**: vaiko gerovės komisijos nariai (direktoriaus pavaduotoja ugdymui, socialinės pedagogės, psichologė), kuriuos paskiria ir patvirtina mokyklos direktorius, kurie kasmet:

9.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

9.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir/ar patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per pusmetį);

9.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir/ar patyčias duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos planą;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

9.5. teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

9.6. teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl mokyklos tvarkos aprašo tobulinimo;

9.7. atlieka kitus mokyklos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

10. Klasės vadovas:

10.1. kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias;

10.2. informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje;

10.3. teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

11. Socialinis pedagogas:

11.1. šalina priežastis, dėl kurių mokiniai negali lankyti mokyklos ar vengia tai daryti;

11.2. padeda mokiniams adaptuotis mokykloje;

11.3. teikia mokiniams reikalingas socialines, pedagogines paslaugas;

11.4. individualiai dirba su mokiniais (parama krizių, metu, socialinių ir pedagoginių mokinių problemų sprendimas);

11.5. dirba su grupėmis (socialinių ir gyvenimo įgūdžių ugdymas, tarpusavio santykių reguliavimas);

11.6. dirba su mokinių šeimomis (pagalba sprendžiant problemas, trukdančias mokinių ugdymosi procesui, tėvų (globėjų) ir mokyklos bendradarbiavimo stiprinimas);

11.7. dirba su mokyklos bendruomene (saugios aplinkos kūrimas ir palaikymas, savivaldos aktyvinimas, darbas su mokytojais ir administracija);

11.8. dirba su socialiniais partneriais (Vaiko teisių apsaugos tarnyba, Švietimo pagalbos tarnyba ir kt.).

12. Mokytojas:

12.1. užtikrina ugdomų mokinių saugumą viso ugdymo proceso metu;

12.2. užkerta kelią smurtui, patyčioms ir žalingiems įpročiams;

12.3. rūpinasi pagalbos teikimu mokiniams bei jų šeimos nariams;

12.4. nuolat informuoja tėvus (globėjus) apie jų vaikų elgesį, ugdymo(si) pasiekimus;

12.5. kuria saugią ir sveiką klasės bendruomenės aplinką;

12.6. kelia kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

13. Tėvai:

13.1. bendrauja ir bendradarbiauja su klasės vadovu, mokytojais, mokyklos bendruomene;

13.2. dalyvauja savo vaiko klasės, mokyklos veikloje;

13.3. kartu su mokytojais aptaria vaiko problemas ir padeda jas spręsti;

13.4. teikia siūlymus dėl saugesnės klasės, mokyklos kūrimo.

14. Mokiniai:

14.1. dalyvauja kuriant pozityvų mokyklos mikroklimatą;

14.2. mažina smurto ir patyčių apraiškas užsiimdami prasmingomis saviraiškos veiklomis;

14.3. įtvirtina socialines, emocines kompetencijas įvairiuose gyvenimo kontekstuose (savanoriauja, dalyvauja pilietinėje, socialinėje ir kitoje bendruomeninėje veikloje ir kt.).

15 Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

15.1. integruojant į mokomųjų dalykų ugdymo turinį;

15.2. integruojant į neformaliojo vaikų švietimo veiklas;

15.3. organizuojant akcijas „Veiksmo savaitė Be patyčių“, Gegužė – mėnuo be smurto“, Tolerancijos savaitė.

16. Mokykla puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų mokyklos darbuotojų elgesys ir veikla.

17. Mokykloje susitariama dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus/laukiamas, tiek neleistinas/nepageidaujamas mokinių elgesys, numatomi mokinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai, jie yra žinomi ir suprantami visiems mokyklos bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas mokyklos darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų mokinių elgesį. Mokykloje numatomi mokinių skatinimo, motyvavimo už pozityvų elgesį priemonės ir būdai. Jie yra žinomi ir suprantami visiems mokyklos bendruomenės nariams, jais vadovaujasi kiekvienas mokyklos darbuotojas, siekdamas atpažinti ir pastiprinti pozityvų mokinių elgesį.

18. Mokyklos darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios mokymo(si) aplinkos mokykloje puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal mokyklos nustatytą tvarką.

19. Su mokyklos nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka supažindinami visi mokyklos bendruomenės nariai.

20. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

III SKYRIUS

VEIKSMAI SMURTO IR/AR PATYČIŲ MOKYKLOJE ATVEJU

21. Klasės vadovas:

21.1. įvykus bet kuriai smurto ir/ar patyčių formai prieš bet kurį mokyklos bendruomenės narį nedelsdamas sustabdo netinkamus veiksmus, nutraukia smurtą ir/ar patyčias, išsiaiškina situaciją;

21.2. esant pavojui dėl mokinio sveikatos ar gyvybės, nedelsdamas kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (visuomenės sveikatos priežiūros specialistus) ar institucijas (policija, greitoji pagalba), ar kitus mokyklos darbuotojus, informuoja tėvus (globėjus).

21.3. Tą pačią dieną:

21.3.1. organizuoja individualius pokalbius su smurtą ir/ar patyčias patyrusiu mokiniu ir smurtavusiu ir/ar pasityčiojusiu mokiniu, ir, jei tokių yra, su smurto ir/ar patyčių stebėtojais;

21.3.2. informuoja nukentėjusio mokinio ir skriaudėjo tėvus (globėjus);

21.3.3. konsultuojasi su mokyklos socialiniu pedagogu, psichologu;

21.3.4. vykdo tolesnę situacijos stebėseną;

21.3.5. pastebėjęs smurto ir/ar patyčių pasikartojimą, pildo pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr. 1);

21.4. esant sudėtingesniai smurto atvejui, nedelsdamas informuoja mokyklos direktorių, kreipiasi į Vaiko gerovės komisiją, perduoda jiems surinktą informaciją apie įvykusį smurtą bei taikytas intervencijos priemones;

21.5. įtardamas apie mokinio patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, emocinis smurtas, nepriežiūra) ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą, informuoja mokyklos socialinį pedagogą, Vaiko gerovės komisiją.

22. Mokytojas ar kitas mokyklos darbuotojas:

22.1. įvykus bet kuriai smurto ir/ar patyčių formai prieš bet kurį mokyklos bendruomenės narį nedelsdamas nutraukia smurtą ir/ar patyčias, išsiaiškina situaciją;

22.2. nuotolinio mokymosi metu, pastebėjęs patyčias pamokoje, iš karto reaguoja žodžiu (raštu) įspėdamas ir/ar atjungdamas nuo internetinės prieigos netinkamai pasielgusį mokinį;

22.3. praneša klasės vadovui apie incidentą;

22.4. patyręs smurtą ir/ar patyčias apie tai informuoja pedagogų etikos komisiją;

22.5. pastebėjus elektronines patyčias arba gavus apie jas pranešimą, išsaugo įrodymus, įvertina grėsmę mokiniui, jo sveikatai, esant poreikiui kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti

asmenis (tėvus (globėjus), mokyklos darbuotojus ar institucijas, informuoja klasės vadovą apie elektronines patyčias.

23. Mokinys:

23.1. patyręs arba stebėjęs smurtą ir/ar patyčias, apie tai informuoja klasės vadovą, jam nesant mokykloje – socialinį pedagogą, arba apie įvykį praneša užpildydamas el. formą „Patyčių dėžutėje“ (<https://patyčiuidezute.varpas.lt/>).

24. Socialinis pedagogas:

24.1. įvertina socialinės pedagoginės pagalbos poreikį ir individualiai dirba su nukentėjusiuoju, skriaudėju, stebėtojais;

24.2. pagal poreikį suteikia metodinę pagalbą nukentėjusio mokinio ir skriaudėjo tėvams (globėjams), klasės vadovams, mokytojams;

24.3. suteikia informaciją mokiniams smurto ir/ar patyčių prevencijos klausimais;

24.4. registruoja informaciją apie patyčių ir smurto atvejus;

24.5. atlieka nuolatinę patyčių ir smurto atvejų stebėseną;

24.6. renka duomenis, kurie sisteminami ir saugomi mokinio asmens byloje, kol jis lanko mokyklą tam, kad kartojantis smurtui ir/ar patyčioms būtų žinoma, kada, kokios prevencinės priemonės ir metodai buvo sėkmingai taikomi;

24.7. analizuoja atvejus prevencijos ir intervencijos priemonių planavimui;

24.8. teikia informaciją Vaiko gerovės komisijai (toliau – VGK).

25. Psichologas:

25.1. įvertina situacijos sudėtingumą, paskiria konsultacijas smurtą ir/ar patyčias patyrusiam bei smurtavusiam ir/ar pasityčiojusiam asmeniui (mokiniam – gavus raštišką tėvų sutikimą);

25.2. suteikia informaciją mokiniams smurto ir/ar patyčių prevencijos klausimais;

25.3. teikia metodines rekomendacijas nukentėjusio mokinio ir skriaudėjo tėvams (globėjams), klasės vadovams, mokytojams.

26. Vaiko gerovės komisija:

26.1. esant poreikiui, organizuoja posėdį ir įvertina esamą ir turimą informaciją;

26.2. esant poreikiui numato pagalbos (psichologinės, socialinės, pedagoginės) smurtą ir/ar patyčias patyrusiam ir/ar pasityčiojusiam mokiniui organizavimą ir sudaro veiksmų planą;

26.3. su veiksmų planu supažindina smurtą ir/ar patyčias patyrusį ir smurtavusį ir/ar pasityčiojusį mokinį bei dalyvavusių mokinių tėvus (globėjus);

26.4. stebi, organizuoja pakartotinus posėdžius situacijos įvertinimui;

26.5. esant poreikiui informuoja mokyklos direktorių apie esamą situaciją.

27. Mokyklos direktorius:

27.1. įvertina turimą informaciją;

27.2. informuoja suinteresuotas institucijas apie įvykusį smurto ir/ar patyčių atvejį;

27.3. bendradarbiauja su mokinių tėvais (globėjais), vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis dėl įvykusio smurto ir/ar patyčių atvejo;

27.4. skiria drausmines nuobaudas, vadovaujantis teisės aktais.

28. Mokyklos direktoriaus pavaduotojas ugdymui:

28.1. įvertina turimą informaciją;

28.2. nesant direktoriui ir esant poreikiui informuoja suinteresuotas institucijas apie įvykusį smurto ir/ar patyčių atvejį;

28.3. bendradarbiauja su mokinių tėvais (globėjais), klasių vadovais, dalykų mokytojais, švietimo pagalbos specialistais, VGK nariais dėl įvykusio smurto ir/ar patyčių atvejo;

28.4. teikia siūlymus direktoriui dėl nuobaudų skyrimo, prevencinių priemonių diegimo.

29. Mokinių tėvai (globėjai):

29.1. žinantys apie klasėje vykstantį smurtą ir/ar patyčias nedelsdami informuoja klasės vadovą;

29.2. gavę informaciją apie smurtą ir/ar patyčias, susijusias su jų vaiku, kviečiami atvyksta į mokyklą ir dalyvauja aiškinantis smurto ir/ar patyčių atvejus (pokalbiai su mokytojais, specialistais, V GK posėdžiai).

30. Tais atvejais, kai mokykloje dėl kitų priežasčių negali būti teikiama švietimo pagalba, ar netikslinga ją teikti mokykloje, klasės vadovas su mokyklos administracijos pritarimu, suderinęs su Šakių rajono Švietimo pagalbos tarnybos (ŠPT) vadovu, nukreipia mokinį ir jo tėvus (globėjus) į Šakių rajono ŠPT.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

31. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.
